

Holmestrand
kommune

Lengde: ca. 1,8 km
Standard: Asfaltert- og grusvei, enkel

KULTURLØYPE INDUSTRIEN I SENTRUM

Bli kjent med Holmestrand
kommunes historie!

Kulturløypen er en del av flere mulige
historiske kulturløyper i kommunen.

Kulturløypen er et samarbeid mellom Holmestrand
kommune og Aluminiummuseet ved Vestfoldmuseene.

VESTFOLD
MUSEENE

Lær mer om Aluminiummuseet på deres nettsider
<https://vestfoldmuseene.no/aluminiummuseet/>

Kulturløypa er også tilgjengelig digitalt på appen
HIDDEN. Appen kan lastes ned på
Google Play og Apple store.

I appen finnes mer informasjon om kulturminnene
og historiske bilder.

Lær mer om kulturløypa og andre turmuligheter på
kommunens nettsider.

<https://holmestrand.kommune.no/innbyggerhjelpen/kultur-idrett-og-fritid/kunst-og-kultur/lokalhistorie/kulturløyper/>

Utgivelse: Holmestrand kulturkontor ved Christina Leverkus

Denne kulturløypen består av noen punkter som gir informasjon om kulturminner som ikke finnes langs
ruten. Disse er merket med oransje skrift. Punktene er likevel relevante til tematikken til kulturløypa.

*A/S Nordisk Aluminiumindustri etablerte seg i Holmestrand i 1919.
Produktene herfra har påvirket vår hverdag på flere måter. Mest kjent er kanskje kaffekjeler og kasseroller merket HØYANG.
Andre produkter som kan nevnes er melkespann, store tanker, kraftledninger, plater til transportindustrien, felger og ikke minst
hermetikk- og bygningsmaterialer.
Bedriften har hatt ulike eiere, skiftet navn og vist en evne til å tilpasse seg, endre seg og fornye seg. Gjennom kompetanse og
kreativitet har bedriften utviklet seg til å bli et kraftsenter innenfor resirkulering og videreforedling av aluminium.*

Velkommen til en lærerik kulturløype om industrien i sentrum.

1. FABRIKKOMRÅDET

Området til aluminiumfabrikken har en lang
historie. Her lå opprinnelige Holmestrand Dampsag
og Høvleri, kjent som Dampsaga. Da Dampsaga brant
ned i 1912, benyttet eierne muligheten til å begynne
en ny industri og opprettet A/S Sveiseverket. Bedriften
var basert på bearbeiding av metaller og den hadde
norsk enelisens på sveising av aluminium. Dette ble
avgjørende for at industrien i området siden har basert
seg på videreforedling av aluminium.

I dag holder Aluminiummuseet til i de eldste
lokalene på fabrikkområdet. Her formidler museet
metallens livsyklus, dets egenskaper og bruksområder
i spennende utstillingsarkitektoniske omgivelser. Ta
gjærne turen innom!

2. SIGURD KLOUMANN

Sigurd Kloumann (1879 – 1954) står bak
etableringen av Norges første aluminiumselskap, A/S
Høyangfaldene i 1915, senere A/S Norsk Aluminium
Company.

Han var ingeniørutdannet og en industribygger
av de sjeldne. Listen over hans oppdrag som
industribygger strekker seg fra Notodden, via Rjukan til
Tyssedal, Sauda, Høyanger og Holmestrand.

3. VIKINGSKIPET

Vikingskipet har i mange år fungert som motiv på
prospektkort fra Holmestrand og som fotomotiv for
tilreisende turister.

Skipet ble bygd på aluminiumbedriften i 1935 og
brukt som blikkfang på utstillinger og messer hvor
daværende A/S Nordisk Aluminiumindustri presenterte
sine utallige produkter. Skipet har vært med til New
York og flere europeiske storbyer.

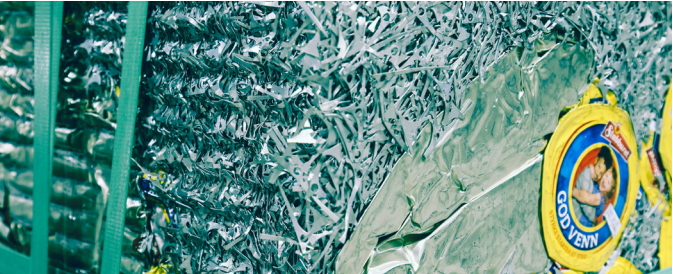
Etter mange års forfall ble det istandsatt og
overdratt Holmestrand Båtforening, som plasserte det i
sitt nåværende krybbebestativ på 1960-tallet.

4. HOLMESTRAND TORSKEN

Holmestrandtorsken i aluminium pryder området der Holmestrand Båtforening har sine lokaler. Torsken ble laget en gang på slutten av 1930-tallet. Da Holmestrand Båtforening feiret sitt 50 årsjubileum i 1968, ble det anlagt en liten slipp med et vinsjhus på det som i dag er parkeringsplass. Torsken ble montert på taket av vinsjhuset. Da slippet ble fjernet, ble torsken plassert ved båtforeningens hus, som stod ferdig etter iherdig dugnad i 1989. Det ”skjoldet” som er under torsken i dag var taket på vinsjhuset.

5. RESIRKULERING AV ALUMINIUM

Dette er ikke et kulturminne i seg selv, men et punkt til ettertanke. Industrien i Holmestrand er basert på resirkulering av aluminium, og her produseres nærmere 100 000 tonn årlig. Lettmetallet er en ressursbank og lar seg resirkulere i det uendelige. Få materialer har like mange liv som aluminium. Derfor kan det hende at felgen på din nye bil kan ha vært din bestemors kaffekjele, eller at solbrillene du har på nesen har vært brødrister i et tidligere liv. Det kan være noe å tenke på neste gang du er ved panteautomaten med en brusboks i aluminium.

6. VALSEVERKET

Bedriften i Holmestrand er et valseverk basert på resirkulering. I støperiet blir skrapmetall smeltet om, og flytende aluminium støpes til valseblokker som man kan ofte se på innsiden av industrigrødet. Valseblokker kan ha ulike legeringer avhengig av hva de skal brukes til. Det er mest vanlig å tilsette kobber, magnesium og silisium. Vekt og tyngde varierer, men normalt er blokkene litt over 7 meter og veier rundt 8400 kg. Valseblokken vales til aluminiumbånd i forskjellige tykkelser, som sendes over hele verden.

7. LANGØYA

Langøya utenfor Holmestrand har i en årrekke blitt kjent for deponering og behandling av farlig avfall. Men øya er også spennende med sin rike natur- og kulturhistorie. Nå gjennomføres Nord-Europas største rehabilitering av et landskap på øya. På øya har menneskene satt sine spor gjennom flere hundre år. AS Christiania Portland Cementfabrik har satt de dypeste sporene i bokstavelig forstand. I 1895 startet et stort uttak av kalkstein til sementproduksjon som etterlot to store dagbrudd på til sammen 10 millioner kubikk. Disse, sammen med øyas naturgitte egenskaper, la etter hvert grunnlaget for ny næringsvirksomhet, nye arbeidsplasser og ny kompetanse: Mottak av uorganisk farlig avfall, nøytralisering og gjenoppbygging av land

fra forurensede masser. Siden 1993 har Langøya vært en del av industriens infrastruktur for å unngå utslipp av miljøutgifter til vassdrag og naturmiljø.

8. ”NYSGJERRIG”

Aluminiumskulpturen «Nysgjerrig» er utført av billedhugger og grafiker Asbjørn Høglund. Han er kjent for å ha utført en rekke abstrakte komposisjoner i metall. Skulpturen ble avduket 7. juni 2005 i forbindelse 100-årsmarkeringen av Norges selvstendighet. Valg av aluminium som materiale var naturlig for Holmestrand med byens lange tradisjoner for videreforedling av aluminium.

9. BOLIGBYGGING

I tiden etter 2. verdenskrig gjennomgikk A/S Nordisk Aluminiumindustri en rekke utvidelser og bedriften ekspanderte. Det førte til økt antall ansatte og tilflytting til kommunen. Det oppstod derfor et større behov for boliger og industrien la til rette for dette. I 1955 hadde Nordisk finansiert byggingen av 450 leiligheter, samt en park med strand, småbåthavn og paviljong i Holmestrand. Rentefrie lån ble gitt til ansatte som var tilsluttet Holmestrand Bolig- og Byggelag.

10. HAGEMANNSPARKEN

I 1952 i anledning Holmestrands 200-årsjubileum besluttet A/S Nordisk Aluminiumindustri å gi byen en gave i form av en fullt opparbeidet park i Hagemannskogen, et stykke uberørt natur i byen nær sjøen. Arealet ble planlagt som folkepark med beplantning, musikkpaviljong, campingplass og lekeplass med oppholds- og sitteplasser. Arbeidet startet opp i jubileumsåret og ble åpnet 4. juli sommeren året etter.

11. TÅRNGÅRDEN

Tårngården var i privat eie til 1921. Da ble den solgt til A/S Nordisk Aluminiumindustri som administrasjons- og direktørbolig. Bygget ble revet på 2000-tallet, og et nytt bygg har kommet på den tidligere tomten.

12. LANGGATEN 47

Teglsteinsbygningen ble bygget som administrasjonsbygg for A/S Nordisk Aluminiumindustri. Arbeidet ble påbegynt av okkupasjonsmakten under 2. verdenskrig i 1941. Ved inngangspartiet stod et par aluminiumsøylar. Disse søylene ble i 2016 bygget inn i forbindelse med ombygging av inngangspartiet og står nå like innenfor hovedinngangen.

13. LANGGATEN 45

Langgaten 45 ble bygget på slutten av 60-tallet og representerer modernismens arkitektur. Det ble nå lagt større vekt på rasjonell bygging enn på estetisk utforming. Arkitekturen fikk et mer robust, bastant uttrykk, ble råere og blir ofte også kalt ”brutalisme”. Bygningen er også et tidlig eksempel på bruk av aluminium som bygningsmateriale. Langgaten 45 er kledd utvendig med eloksert aluminium og er et av få tidlige eksempler på dette. Passende i en by der aluminiumshistorien står så sterkt.

14. ”ALUMINIUM I VEKST”

Skulpturen «Aluminium i vekst» er utført av maleren, grafikeren og billedhuggeren Paul Brand (1941-). Hans abstrakte formspråk er inspirert av matematikk, og han bruker blant annet det magiske kvadrat, primtall, tallmønstre og tallrekker som innfallsvinkel til sine geometriske motiver. Han har gjort flere utsmykkingsprosjekter og benytter ofte aluminium og stål i sine skulpturer. Skulpturen i Holmestrand, som er laget med materialer fra byens aluminiumindustri, kom på plass i 1970.

